

Paní a pánové,

právě jste podepsali dokument, v němž se všichni účastníci hel-
sinského procesu zavazují, že se "vyhnou jakémukoli činu, který není
v souladu s ustanoveními Závěrečného aktu a dalších dokumentů KBSE"
a že "uznávají, že jakýkoli takový čin by poškodil jejich vzájemné
vztahy a bude překážkou rozvoje spolupráce mezi nimi".

V neděli 15. ledna rozbily masívní policejní sbory v Praze za po-
moci obrněných transportérů, vodních děl, slzného plynu a psů pokojnou
manifestaci československých občanů, kteří chtěli uctít památku studen-
ta Jana Palacha, jenž se před dvaceti lety upálil na Václavském ná-
městí, aby varoval před pokračující demoralizací společnosti po in-
vazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa. Skupina zástupců
nezávislých iniciativ, kteří chtěli na místě jeho činu položit kvě-
tiny, byla zadržena policií. "vláštňní policejní jednotky a lidové mi-
lice pak do večerních hodin rozháněly, bily a kropily vodními děly
po celém středu města tisíce občanů, kteří se chtěli zúčastnit piet-
ního aktu. Policie zranila mnoho lidí, některé vážně. V pondělí
16. ledna pak policejní jednotky svou akci zopakovaly. Jestliže však
v neděli mohly alespoň předstírat, že uzavřely Václavské náměstí, aby
případně zabránily naplnění anonymní hrozby, pravděpodobně fiktivní,
že na Václavském náměstí opět zaplane lidská pochodeň, v pondělí svůj
zásah záměrně vyprovokovaly. Když několik zástupců nezávislých inici-
ativ položilo květiny u pomníku sv. Václava, aniž by k tomu přizvali
další občany, policie je okamžitě zadržela, uzavřela střed města a
rozháněla, opět pomocí vodních děl, slzného plynu a obrněných trans-
portérů tisíce občanů, kteří jím v té době procházeli. Teprve poli-
cejní brutalita přiměla mnohé, aby hlasitě protestovali. Surovosti
vůči pokojnému obyvatelstvu a uvěznění čtrnácti zástupců nezávislých
iniciativ a dalších občanů je tedy demonstrací síly a účelovým poli-
tickým aktem.

Československé orgány státní moci byly sice vývojem mezinárodní
situace přinuceny podepsat vídeňský dokument, ale snaží se ve skuteč-
nosti zabránit jakémukoli vývoji k demokracii, rozvoji nezávislého a
svobodného myšlení a občanských iniciativ. V posledních třech měsících
proto vystupovaly zásahy proti nezávislým skupinám a uvěznily např.
mladé aktivisty Nezávislého mírového sdružení, z nichž dosud zůstáva-
jí ve vazbě Tomáš Dvořák a Hana Marvanová; ve vazbě jsou rovněž Petr
Cibulka, kterému hrozí za šíření nezávislé kultury až deset let věze-
ní, Eva Vidlařová, která vystupovala na jeho obranu, a Ivan Jirous,

který je za petici, poukazující na odpovědnost státních orgánů za smrt politického vězně Pavla Wanky, ve vězení, čeká trest do pěti let. V psychiatrické léčebně je dosud Augustin Navrátil, autor petice za náboženské svobody a odluku církve od státu, kterou podepsalo více než půl miliónu lidí.

V tomto přímém útoku na helsinský proces není Československo samo. Úřady NDR systematicky kriminalizují a nutí k vystěhování aktivisty nezávislých občanských iniciativ, když např. u příležitosti 70. výročí Rosy Luxemburgové a Karla Liebknechta zdůrazňují, že "svoboda je vždy svobodou pro jinak smýšlející" a protestují proti zákazu sovětských filmů a časopisů. Těsně před podpisem vídeňského dokumentu uvěznily v Lipsku kolem stovky lidí, z nichž osm zůstává ve vězení a s obviněním pro poškozování státního pořádku, za což mohou být odsouzeni až na pět let. V týdnu před podpisem vídeňského dokumentu uvěznily bulharské úřady sedm aktivistů Nezávislé společnosti pro lidská práva, mj. za poskytování rozhovorů pro západní rozhlasové stanice. O situaci v Rumunsku není třeba hovořit.

Z těchto postupů lze usuzovat, že se vytváří faktické seskupení několika vlád, zaměřené jak proti pozitivním změnám ve východní části Evropy, tak proti celoevropskému sbližování, jehož významným aktivním prvkem je helsinský proces. Má-li pozitivní vývoj pokračovat, nelze přehlížet a tolerovat, když některé vlády chápou dokumenty, které pokrytecky podepisují, za čár papíru.

Teprve čas ukáže, zda podpis vlád pětatřiceti účastnických států pod dokumentem, jehož smluvní závazky část účastníků neplní a zřejmě plnit zatím nehodlá, stane přece jen impulsem pro zlepšení situace v oblasti lidských práv a zda postup vlád, které ve Vídni daly přednos uzavření následné schůzky závěrečným dokumentem před jejím ztroskotáním, bude dodatečně ospravedlněn. K tomu je třeba nejen trpělivosti, nýbrž i rozhodnosti.

Při posuzování situace v Československu si prosím uvědomte, že policejní sbory byly nasazeny nikoli proti rozvášněným davům, nýbrž proti účastníkům pietního shromáždění, a že Stanislav Penc ml., Jana Petrová, Saša Vondra, Jana Sternová, David Němec, Dana Němcová, Ota Veverka a Petr Placák jsou spolu s Josefem Žáčkem, Markem Ptáčkem, Václavem Kratochvílem, Jitkou Vavříkovou, Jiřím Fialou a Václavem Havle vězněni nikoli proto, že by kladli bomby, ale za to, že kladli květiny

Tomáš Hradílek
mluvčí Charty 77

V Praze 17. ledna 1989

/Mluvčí Charty 77 Dana Němcová a Saša Vondra jsou ve vězení./